

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Vallinmäki Mirva; Kuure, Marja; Holmström, Anneli; Jussila, Aino-Liisa

Julkaisun nimi: Taidetta sädehoidon odotustilaan

Julkaisuvuosi: 2017

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Vallinmäki M., Kuure, M., Holmström, A. & Jussila, A.-L. (2017). Taidetta sädehoidon odotustilaan. *Syöpäsairaanhoitaja*, 16 (1), 5-7.

TAIDETTA SÄDEHOIDON ODOTUSTILAAN

JOHDANTO

Sädehoitoon saapuvat potilaat käyvät läpi raskasta elämänvaihetta, ja heidän henkistä hyvinvointiaan on tärkeää tukea kaikin mahdollisin keinoin. Hoitoyksikön vastaanottotilat ovat ensimmäinen asia, jonka sädehoitoon saapuva potilas näkee, ja ainoa tila, jossa potilas oleskelee mahdollisesti pitkäänkin, ilman suoraa kontaktia hoitajiin. Hankkeessa pyrittiin parantamaan Oulun Yliopistollisen Sairaalan (OYS) sädehoidon yksikön odotus-

tilan viihtyisyyttä taiteen keinoin, ottaen huomioon yksikön asiakkaiden toiveet siitä, millaista taidetta odotustilaan tuotettaisiin.

HOITOYMPÄRISTÖ VAIKUTTAA MIELENTILAAN

Syöpä on edelleen sairautena pahamaineinen, ja syöpädiagnoosi on useille potilaille kova järkytys, vaikka ennuste olisikin hyvä. Sädehoitoa saava potilas voi etenkin sädehoitojakson alussa kokea voima-

kasta ahdistusta sekä sairaudestaan että sen hoidosta. Sädehoitoympäristö ja siellä käytetyt laitteet ovat vieraita ja mahdollisesti jopa pelottavia. (Karhu-Hämäläinen 2001.) Odotustilassa yksin vuoroa odottaessa negatiiviset mielikuvat voivat voimistua, etenkin jos ympäristö näyttäytyy kolkkona ja kylmänä. Viihtyisä odotustila taas voi osaltaan lieventää sairauden ja hoidon aiheuttamaa ahdistusta.

Taide soveltuu erinomaisesti odotustilan pehmentäjäksi: taiteen läsnäolon hoitoympäristössä on todettu vähentävän ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta (Connelly, ym. 2013). Sairaalaympäristö asettaa kuitenkin taiteelle omat vaatimuksensa. Hoitoympäristöön sopiva taide on positiivista, värikästä, teknisesti taitavaa ja helposti lähestyt-

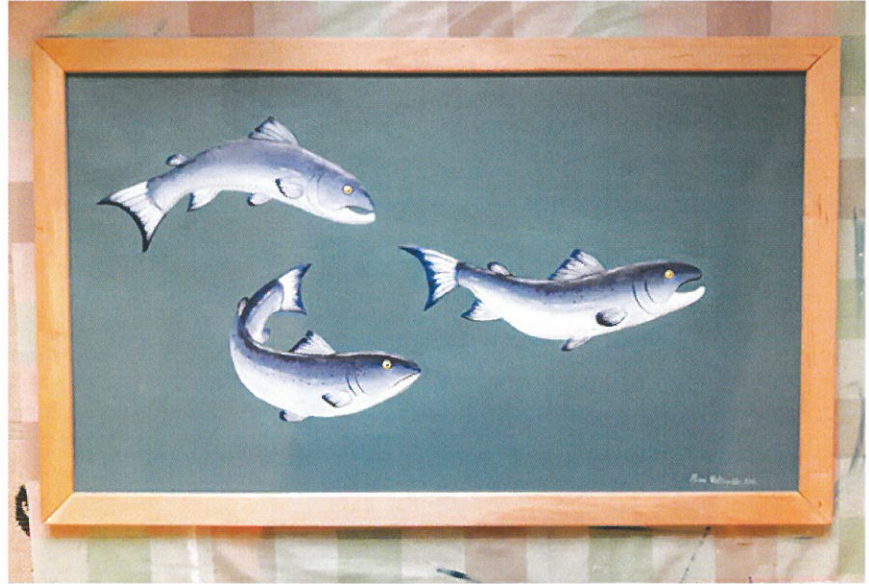
tävää. (Hyypä & Liikanen, 2005.) Taide, joka ei aukea maallikolle tai joka herättää negatiivisia mielikuvia, ei kuulu ympäristöön, jossa kävijät kaipaavat piristystä. Hoitoympäristön taide ei saisi myöskään häiritä tilassa liikkumista tai sen asianmukaista käyttöä esimerkiksi kaven- tamalla kulkuväyliä tai peittämällä tilan käytön kannalta olennaista informaatiota, esimerkiksi opastetauluja.

PROJEKTIN TOTEUTUS

Projekti toteutettiin vuoden 2016 aikana yhteistyössä OYS:n sädehoidon yksikön kanssa. Helmikuussa 2016 sädehoidon asiakkaille tehtiin kysely, jolla kartoitettiin odotustilan lähtötilannetta viihtyisyyden näkökulmasta ja pyydettiin asiakkaiden mielipiteitä siitä, millaista taidetta odotustilaan pitäisi tuoda.

Kyselylomakkeita jaettiin yhteensä 24, joista 12 saatiin täytettynä takaisin. Valtaosa vastanneista piti odotustilan lähtötilannetta jo hyvänä tai vähintään kelvollisena ja kuvaili tilaa muun muassa sanoin «viihtyisä», «levollinen», ja «siisti, valoisa». Neljännes vastaajista näki tiloissa selvää parantamisen varaa ja luonnehti tilaa karuksi ja hieman värin tarpeessa olevaksi. Hieman yli puolet vastaajista toivoi sisustustaitteeseen luontoaiheita. Teemojen toivottiin myös olevan positiivisia ja helposti tulkittavia. Ei-toivottuja olivat tummat värit, etenkin musta, sekä toisaalta räikeät, «hyökkäävät» värit.

Kyselytulosten pohjalta tilaan suunniteltiin viisi teosta: yksi seinämaalaukset odotustilan pitkään seinään, kehystetty maalaus poliklinisten potilaiden käyttämään sisääntulokäytävään ja kolme valokuvatulostetta odotustilan päätyseinille hoituhuoneiden ovien väliin.

Kehystetyssä maalauksessa esiintyy lohi, joka on Oulun nimikkoeläin. Kevyesti tyylitellyt kohokuviokalat uivat yksiväristä taustaa vasten odotusaulaa kohti. Taulu ripustettiin sisääntulokäytävälle kohdalle, johon usein tuodaan vuodeosastopotilaita vuoroaan odottamaan, ja ripustuskorkeudessa otettiin huomioon, että sairaaläsängyn on mahdollista taulun alapuolelle seinää vasten. Kehystetty lohimaalaus johdattaa kohti odotushuonetta.

Teemana olivat luonto ja Oulun kaupunki.

Seinämaalauksen aiheeksi valikoitui Oulun nimikkokasvi, hieta-pitkäpalko. Kukkien pitkät varret nousevat esiin seinää vasten asetetun tuolirivin takaa niin, että seinämaalaukset näkyvät, vaikka tuoleilla

istuisi ihmisiä, eikä maalaukselle tarvinnut raivata tilaa istumapaikkojen kustannuksella.

Kankaalle tulostetut valokuvat kuvattiin projektia varten, ja ne esitettiin kesäistä Oulua. Kankaat kiinnitettiin tukeviin pahvikehikkoihin ja ripustettiin näkyville paikoille.

ASIAKASPALAUTE ON OLLUT POSITIIVISTA

Projekti valmistui marraskuussa 2016, minkä jälkeen OYS:n sädehoidon yksikön asiakkailta kerättiin vielä tuloksista palautetta toisella kyselyllä, jossa kysyttiin heidän mielihoidettaan uudesta taiteesta ja odotustilan senhetkisestä viihtyisyydestä. Jälleen jaettiin 24 lomaketta, joista tällä kertaa palautui 16. Nyt yksikään vastaaja ei enää kuvaillut odotustilan ulkonäköä kielteisesti. Tilaa luonnehdittiin vastauksissa viihtyisäksi tai vähintään tarkoitustaan palvelevaksi, ja yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että uudet taideteokset olivat selvästi parantaneet odotustilan viihtyisyyttä. Muutama vastaaja jopa toivoi tilaan lisättävän enemmänkin vastaavanlaista taidetta. ■

*Mirva Vallinmäki, kuvataiteilija (AMK), röntgenhoitaja (AMK)
Länsi Pohjan keskussairaala*

*Marja Kuure, lehtori
Anneli Holmström, tutkintovastaava
Aino-Liisa Jussila, lehtori
Oulun ammattikorkeakoulu*

Valokuvatulosteet kesäisestä Oulusta. (Mirva Vallinmäki)

LÄHTEET:

- Connellan, C., Gaardboe, M., Riggs, D., Due, C., Reinschmidt, A. & Mustillo, L. 2013. Stressed Spaces: Mental Health and Architecture. *Health Environments Research & Design Journal* 6 (4), 127-168.
- Edvardsson, D., Sandman, P. & Rasmussen, B. 2006. Caring or uncaring—meanings of being in an oncology environment. *Journal of Advanced Nursing* 55 (2), 188-197.
- Hyypä, M. & Liikanen, H-L. 2005. *Kulttuuri ja terveys*. 1.painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

- Karhu-Hämäläinen, Anita & Eriksson, Elina 2001. Sädehoito-osaston fyysinen hoitoympäristö avohoitopotilaan kokemanä. *Hoitotiede* 13 (5), 249-257.
- Ulrich, R. S. 1991. Effects of interior design on wellness: theory and recent scientific research. *Journal of Health Care Interior Design: proceedings from the ...Symposium on Health Care Interior Design*. Symposium on Health Care Interior Design 3, 97-109.